

Joonas Pörsti

PROPA- GANDAN LUMO

Sata vuotta mielten hallintaa

SOM.L

Kansalliset
kertomukset ja
myytit

propagandan palveluksessa!

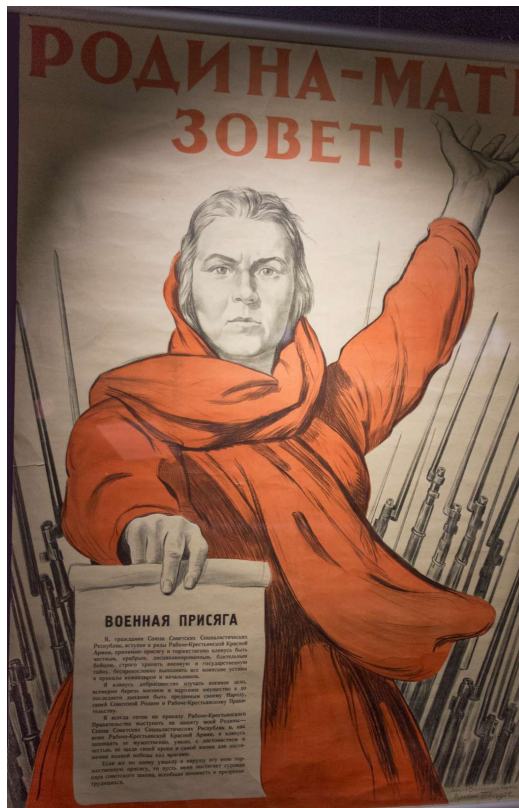
Museoalan Teemapäivät

7.11.2022

Kertomus sinnikkästä kansakunnasta...

Äidinmaa
kutsuu!

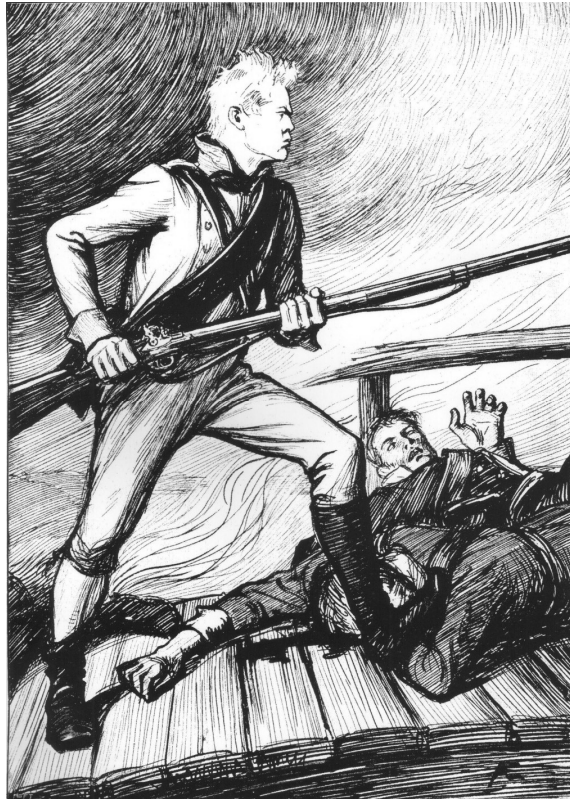
Irakli Toidze,
1941

...joka taistelee omin avuin...

Sven
Dufva

Albert
Edelfelt
1897-1900

SA-kuva

...pahan
valtakuntaa
vastaan

Kansakunta rakentuu kertomuksista

- Tapojen, arvojen ja lakien ohella tarvitsemme narratiivin, joka jäsentää yhteistä menneisyyttä, perustelee nykyisiä valintoja ja tarjoaa näköalan tulevaisuuteen.
- Yhteinen identiteettimme rakentuu jaettujen kertomusten varaan.
- Miten tunnistamme todenmukaisen kertomuksen myytistä, toden kuvitellusta?

Nurmijärven museo, perunataalkoot 1941

Entä jos kertomukset ovat aina kuviteltuja?

Tapio Korpisaari / Helsingin kaupunginmuseo

Taulukko 1. Eräiden maiden sotavankien kuolleisuusprosentteja toisessa maailmansodassa

Vangitsijamaa	Sotavankien kansallisuus	Kuolleisuusprosentti
Saksa	venäläiset	30–60
	amerikkalaiset	3–5
	britit	3–5
Saksan leirit Norjassa	venäläiset	13
Saksan leirit Suomen Lapissa	venäläiset	10
Neuvostoliitto	saksalaiset	35–45
	suomalaiset	32
	amerikkalaiset	33
Japani	australialaiset	34
	britit	25
	hollantilaiset	23
Suomi	keskimäärin yht.	27
	keskimäärin yht. (pääosa venäläisiä)	33

Danielsbacka 2013

Suomalaiset vankileirit: Vankeja ammuttiin ja asiakirjat tuhottiin

Tuore tutkimus paljastaa, että kuolleisuus suomalaisilla vankileireillä...
vankeja sotavankia tapettiin ja annan kuin ha...

Kuten kertomus ruotsalaisesta kansankodista

Olof Palme 1981
Firma Hagblom-Foto

Husbyn mellakat 2013
Kuva: Telefonkiosk

Benedict Anderson: Kuvitellut yhteisöt (1983)

”Se [yhteisö] on kuviteltu, sillä edes pienimpien kansakuntien jäsenet eivät koskaan tutustu yhteisön kaikkiin muihin jäseniin, tapaa heitä tai edes kuule heistä. Silti jokaisen mielessä elää kuva keskinäisestä yhteydestä.”

Cornelius Castoriadis (1975)

”Yhteiskunta perustetaan imaginaarisen varaan. Sosiaalinen imaginaari tarkoittaa merkitysten ja niitä tukevien kuvien ja merkkien luomista.”

-> ***Kuviteltujen* merkitysten varassa jäsenämme mikä on totta, ei toisin päin.**

Charles Taylor (2004)

- Sosiaalisen kanssakäymisen tavat ja yhteiskunnallinen legitimitetti perustuu jaetulle *sosiaaliselle imaginaarille*.
- Taylor viittaa ”tapoihin, joilla ihmiset kuvittelevat olemassaolonsa yhteisönä, sovittautuvat yhteen ja mieltävät päivittäisen kanssakäymisensä muiden kanssa, odotuksiin, jotka normaalisti toteutuvat, sekä syvempään normatiiviseen ymmärrykseen ja mielikuviin näiden odotusten taustalla.”

Kuva: Aki Hummasti

Poliittinen myytti

Jan van Boeckel, ReRun Productions

Jacques Ellul (1962):

Yhteiskunnassa vallitsevat myytit kertovat niistä syvävirtauksista, jotka luovat ihmisen yhteyden omaan sivilisaatioonsa. Myytit kansakunnasta, työstä, sankaruudesta tai onnellisuuden tavoittelusta.

Chiara Bottici (2006):

Yhteisen kertomuksen rakennustyötä, joka auttaa selittämään koettua ja luo merkityksiä muuttuviin poliittisiin tilanteisiin, joissa elämme.

Mikä on siis toden ja myytin suhde?

- Historian ammattilainen ei voi luopua toden etsinnästä tiedollisena ihanteena.
- Menneisyyttä ei tulisi alistaa politiikanteon välineeksi.

Poliittinen propaganda

- Pyrkii kaventamaan keskustelua poliittisista vaihtoehtoista ilman järkeviä perusteluja kunnes vaihtoehtoja ei enää ole (Stanley 2015).
- Olemme tekemisissä ”organisoidun myytin” kanssa, joka voi ottaa ihmisen kokonaan valtaansa (Ellul).

Lopuksi

- Baruch de Spinozan (1632-1677) filosofiaan nojaten:

Kaikki kansakunnat joutuvat tukeutumaan kuviteltuun toimiakseen yhdessä. Siinä ne eroavat, kuinka avoimesti ne kykenevät käsittelemään imaginaarista luonnettaan (Bottici 2006).

Kiitos!

joonas.porsti@helsinki.fi

Twitter: @ojporsti